

ZEE LAND

HET ZEEUWSE AANBOD,
VOOR DE TOEKOMST
VAN NEDERLAND

OZO

WONEN & BEREIKBAARHEID: DAT DOEN WE SLIM & DUURZAAM

Wonen in de Randstad is steeds minder betaalbaar. Jongeren komen steeds moeilijker aan een woning. Voor het komende kabinet ligt daarom de opgave voor om voldoende kwalitatieve, duurzame huisvesting te realiseren. In Zeeland hebben we een ruime woningvoorraad en is het gemiddelde prijsniveau lager dan in de meeste regio's. We hebben ambitie om de kwaliteit van de bestaande woningen te verhogen en ze te verduurzamen, in plaats van alleen maar bij te bouwen. Zo behouden we ons kenmerkende open, weidse landschap en de gezellige steden.

WAT GAAT ZEELAND DOEN?

Zeeland gaat voor woningen die passen bij de eisen van de volgende generatie inwoners en voor de instroom van nieuwe inwoners die op gang is gekomen. Daarmee dragen we ook bij aan de nationale woonopgave. We hebben nu al vooruitgekeken naar 2040 met de Zeeuwse Woonagenda en gaan toekomstgericht programmeren. Dit betekent dat we de juiste woningen gaan toevoegen aan de voorraad, met focus op kwaliteit en duurzaamheid.

Wij kunnen inspelen op trends, en gaan innoveren en experimenteren om een antwoord te bieden op ontwikkelingen als het flexwonen en huisvesting van internationale werknemers.

Zeeland zich de komende jaren nog harder in om aantrekkelijke woon- en werkmilieus te creëren en om de bereikbaarheid te verbeteren. Met 'Wind in de Zeilen' is afgesproken om de treinverbinding naar de Randstad te versnellen. Door daarnaast te investeren in spoorlijn 'Gent-Terneuzen' creëren we ook grotere kansen op het gebied van grensoverschrijdende mobiliteit. In eerste instantie voor goederen, maar in de toekomst ook voor het vervoer van personen. Zo brengen we onze burens nog dichterbij.

HOE KRIJGEN ZEELAND EN HET NIEUWE KABINET DIT SAMEN VOOR ELKAAR?

De afstanden op en tussen de Zeeuwse eilanden zijn groot, en ze zijn verbonden door kostbare verbindingen als tunnels, bruggen en dijken. Dit maakt de exploitatie van openbaar vervoer ingewikkeld en de autoafhankelijkheid groot. Daarom zet Zeeland in op slimme mobiliteit, maatwerk, en kleinschalige vervoersinitiatieven. De kennis van de eerste pilots delen we graag, en van het Rijk vragen we dat hier meege gedacht wordt op het gebied van regelgeving.

Er zijn maar weinig dagelijkse files in Zeeland. De kwetsbaarheid van verbindingen richting Rotterdam (Gent-Terneuzen-Goes-Zierikzee-Rotterdam), en de A58 (de enige snelweg in Zeeland) blijven wel een aandachtspunt. De capaciteit is tijdens drukke toeristische dagen onvoldoende en bij een calamiteit wordt Zeeland praktisch onbereikbaar. Ook moet via de Westerscheldetunnel tussen Zeeuws-Vlaanderen en de Bevelanden tol worden betaald. Voor de bereikbaarheid van Zeeland, de Zeeuwse regionale economie, en een gelijk speelveld, vragen we hulp van het Rijk voor het tolvrij maken van de Westerscheldetunnel.

Voor de grensoverschrijdende mobiliteit, moeten middelen gereserveerd worden in de MIRT voor Rail Gent-Terneuzen. Daarnaast benadrukken we de noodzaak om te investeren in de Zuid Corridor om de ontsluiting Schelde-Seine naar Frankrijk te verbeteren. De ontsluiting van de Corridor zou vier van de vijf Nederlandse Zeehavens verbinden inclusief cross-border naar Vlaanderen en Noord-Frankrijk.

ZEELAND: ECONOMISCH EN SOCIAAL GEZOND

Inmiddels hebben we een provincie geschetst met een goed economisch klimaat en uitstekende ingrediënten om te wonen, werken en recreëren. Om dat te kunnen zijn, moet naast ons economisch klimaat ook het sociaal klimaat gezond zijn. Daarbij past een Gemeentefonds met adequate middelen voor Zeeland. Corona heeft nog duidelijker gemaakt hoe belangrijk het is dat er goede zorg dichtbij is, zowel fysiek als mentaal van aard. Beter op elkaar letten, doen we ook door zorg bereikbaar te houden.

De uitgaven in het sociaal domein vormen een groot probleem voor de Zeeuwse gemeenten. De kosten hiervan worden voor een groot deel gefinancierd vanuit het gemeentefonds. In de periode 2017-2019 is er sprake van een toenemende scheefgroei tussen de inkomsten uit de sociaal domein clusters van het gemeentefonds en de netto lasten van de Zeeuwse gemeenten. Een vergelijkbaar probleem doet zich voor bij openbare orde en veiligheid.

WAT GAAT ZEELAND DOEN?

In Zeeland wordt er hard gewerkt aan toegankelijke zorg. Door de bijzondere demografische en fysieke kenmerken van Zeeland, zoals de eilandenstructuur en de leeftijdsopbouw van de bevolking, is het in deze regio een complex proces om voor iedereen de zorgvoorzieningen toegankelijk te houden. Zeeland doet er zelf alles aan om de zorg zo efficiënt mogelijk te organiseren op slimme en innovatieve manieren. De Zeeuwse geografische ligging heeft ook effect op de uitvoering van de jeugdhulp. De Vlaamse arbeidspool en voorzieningen biedt kansen voor de uitvoering van de jeugdhulp. De fysieke en gevoelsmatige afstand tot Vlaanderen is vaak korter dan naar de rest van Nederland. Door de regels in Nederland betreffende o.a. kwaliteitsbewaking mag de jeugdzorg echter niet vanuit Vlaanderen uitgevoerd worden. Daarnaast zijn de afstanden in Zeeland groot. Dat betekent dat de jeugdhulpaanbieders veel kilometers moeten maken om de zorg dicht bij het kind te kunnen bieden.

Als tweede risicogebied in Nederland is openbare orde en veiligheid voor Zeeland van essentieel belang. Zeeland moet vanwege de geografische situatie hier extra kosten maken. In de voorgestelde verdeling (herijking gemeentefonds) worden deze (oplopende) tekorten niet gehonoreerd. De aansluitverschillen nemen in Zeeland toe, gegeven de negatieve

herverdeeleffecten en de toenemende tekorten. De gevolgen van deze tekorten zijn dat veel gemeenten nauwelijks hun begroting rond kunnen krijgen. Als gevolg hiervan hebben de gemeenten forse taakstellingen gehad waardoor er reeds een aanzienlijke verschraving van het voorzieningenniveau op veel gebieden heeft plaatsgevonden. Verder zijn veel gemeenten genoodzaakt de belastingdruk voor hun burgers te verhogen om financieel overeind te blijven.

HOE KRIJGEN ZEELAND EN HET NIEUWE KABINET DIT SAMEN VOOR ELKAAR?

Het lukt de Zeeuwse gemeenten niet meer alleen. Structurele hulp van het Rijk is dringend nodig. Om de zorg beschikbaar te houden, dringt Zeeland aan bij het Rijk om meer middelen beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de decentralisaties in het Sociaal Domein door de gemeenten. Er is nu al een gezamenlijk jaarlijks tekort bij de Zeeuwse gemeenten van ongeveer 56 miljoen. Daarnaast pleiten we ervoor om bij de nieuwe verdeelsystematiek van het gemeentefonds (per 2022) in het sociaal domein rekening te houden met de bijzondere kenmerken van Zeeland.

VERVAGING NEDERLANDSE ONDERZEEBOTEN

Al decennialang is in Nederland een sterk marinebouwcluster aanwezig. Hierin heeft Damen Schelde Naval Shipbuilding een prominente rol. Het Kabinet beslist deze periode over de vervanging van Nederlandse onderzeeboten. Wij verzoeken bij de gunning hiervan zwaar mee te wegen in hoeverre ontwikkeling, bouw, en onderhoud van de onderzeeërs daadwerkelijk voor innovatie, kennisontwikkeling en werkgelegenheid in de regio's zorgt. Alleen al voor regio Zeeland zou dit meer dan 3500 mensjaren aan direct werk betekenen.

CULTUUR: VOOR EEN DAGELIJKS BEZOEK VAN INTERNATIONALE ALLURE

Zeeland heeft een hoogwaardig cultureel aanbod met evenementen als Concert at Sea, Film by the Sea, en het Zeeland Nazomerfestival. De Zeeuwse culturele infrastructuur is van (inter)nationale allure. De theaters, musea en orkesten worden door bewoner en toerist gewaardeerd. Door Corona staat die infrastructuur wel onder druk. De sector is wendbaar maar - nog - niet weerbaar.

WAT GAAT ZEELAND DOEN?

Cultuur heeft een belangrijke intrinsieke waarde en is essentieel voor de leefbaarheid van onze provincie. Ook is het in zichzelf een belangrijke economische sector én pijler onder het vestigingsklimaat. Als stedelijke cultuurregio investeren gemeenten, provincie en culturele sector om de culturele basisinfrastructuur van Zeeland vitaal te houden. Een inzet die de sector ook post-Corona perspectief biedt en aansluit op een trend waarin mensen zich vaker buiten de Randstad zullen vestigen. Ook ziet Zeeland grote kansen in de samenwerking met Vlaanderen, in het bijzonder met Gent. Binnen de grensregio is de wisselwerking tussen de stedelijke voorzieningen van de stad Gent en de landschappelijke kwaliteiten van Zeeland een gouden combinatie.

HOE KRIJGEN ZEELAND EN HET NIEUWE KABINET DIT SAMEN VOOR ELKAAR?

De nieuwe vierjarige Rijksregeling 'vernieuwen en verbreden' betekent een eerste impuls op weg naar de versterking van de relatie Rijk-regio. Graag zien wij deze relatie duurzaam geborgd in een vast basisvolume binnen de culturele basisinfrastructuur van het Rijk voor de provincies Drenthe, Flevoland, Fryslân, Limburg en Zeeland. Volgens de Raad voor Cultuur is de infrastructuur hier nog kwetsbaar en is er een dergelijke reparatiefactor nodig.

Zelf investeert Zeeland fors in het behoud van het hoogwaardige aanbod, maar blijft steun van het Rijk onontbeerlijk in verdere ontwikkeling.

Tevens vragen wij aandacht voor de verdere ontwikkeling van de grensoverschrijdende cultuurregio door gebruikmaking van North Seaport District (als NOVI-concentratiegebied).

ONDERWIJS: MET ROOTS IN DE REGIO GLOBAL CHALLENGES OPLOSSEN

Voor Zeeland luidt de ambitie het realiseren van een duurzame, betaalbare en bereikbare onderwijs- en kennisinfrastructuur. Zowel door een hoogstaand aanbod van niche opleidingen en onderzoek als door een aantrekkelijk onderwijsaanbod van reguliere opleidingen. Hiermee houdt Zeeland graag jongeren in de regio, wat noodzakelijk is als vergrijzende provincie.

WAT GAAT ZEELAND DOEN?

In Zeeland wordt in sectorale samenwerkingsverbanden tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijfsleven, gewerkt aan het bevorderen van kennis, innovatie en valorisatie. Deze netwerken hebben behoefte aan een 'fysieke infrastructuur': technologie-parken, fieldlabs en incubators. Met Wind in de Zeilen wordt hier invulling aan gegeven door de ontwikkeling van het Delta Kenniscentrum en de realisatie van 'Law Delta'.

In verschillende delen van Zeeland staan scholen onder druk wegens dalende leerlingaantallen. Er wordt nauw samengewerkt om de terugloop op te kunnen vangen. In Zeeuws-Vlaanderen zijn bijvoorbeeld StartGroepen opgezet om uitstroom van peuters naar gratis opvang in Vlaanderen te voorkomen. Hiermee wordt de instroom naar het Zeeuws Vlaamse onderwijs gestimuleerd en worden de overlevingskansen van de scholen vergroot. Maritiem en Groen onderwijs zijn ook voorbeelden die passen bij Zeeland en van groot belang zijn voor de economie en samenleving. We willen deze vormen van onderwijs daarom innoveren en uitbouwen.

HOE KRIJGEN ZEELAND EN HET NIEUWE KABINET DIT SAMEN VOOR ELKAAR?

Voor het behoud van Zeeuwse PO- en VO-scholen, vraagt Zeeland aandacht van het Rijk voor financiële steun en de versoepeling van regelgeving. Om de ontwikkelingen voor maritiem en groen onderwijs goed uit te blijven voeren, is er bekostiging nodig.

Wij geloven dat de global challenges binnen bijvoorbeeld de energietransitie, vanuit onze opleidingen met regionale roots kunnen worden opgelost. Dit is extra relevant, gezien de grote spanning op de arbeidsmarkt die in Zeeland met de 95% reductiescenario in de energietransitie meekomt.

OZO

LANDBOUW, VISSERIJ EN WATER

Als grootste akkerbouw-provincie van Nederland is Zeeland een belangrijke, grote en gezonde voedingsbodem voor Nederland en ver daarbuiten. Naast de levering van voedsel, leveren we ook een voorbeeld aan de rest van de wereld op het gebied van innovatie en duurzaamheid. Er wordt bijvoorbeeld volop gewerkt met precisierobots. Daarnaast is Zeeland is een belangrijk centrum voor handel in vis, schaal- en schelpdieren: bij Zeeland denken velen automatisch aan verse mosselen en het strand. De vissersboten kenmerken de havens.

WAT GAAT ZEELAND DOEN?

Overall in Nederland staat de agrarische sector voor grote opgaven. Steeds vaker aanhoudend droge zomers en verzilting maken het tekort aan zoet water voor de beregening van akkers nijpend. Maar dit biedt ook een kans om vol in te zetten op de transitie naar meer duurzame landbouw die bijdraagt aan klimaat- en biodiversiteitsdoelstellingen, en dat gebeurt dan ook. Zo wordt in de provincie bijvoorbeeld via de Europese programma's POP en Interreg ingezet op innovatie in de precisielandbouw, robotisering, mechatronica en slimmer boeren.

Daarnaast worden er bijvoorbeeld grote stappen gezet met piloting van duurzame vormen van aquacultuur. Zeeland heeft met Yerseke dé draaischijf voor schelpdieren in Noord West-Europa. Schelpdieren leveren veruit het meest duurzame dierlijk eiwit. Daarnaast is eiwit uit zee wetenschappelijk bewezen gezond. Schelpdierproductie vraagt geen land, geen kunstmest en andere additieven, bindt CO₂ in de schelp en versterkt de biodiversiteit. Niet voor niks hebben de FAO en EU stevige ambities opgesteld voor de productie van mariene eiwitten.

Voedselproductie en-distributie draagt voor ca. 35% bij aan de footprint. Met een verschuiving van het dieet van dier naar plant alsook van land naar zee kan deze flink worden verlaagd zonder dat de voedselvoorziening in gevaar komt. Op zee kan daarmee naast een energietransitie ook de voedseltransitie gestalte worden gegeven. Zeeland kent een schelpdiersector met veel traditie, uitvoeringskracht, kennis, energie en de wil om te innoveren. De huidige productiegebieden voor de schelpdiersector bevinden zich in de Waddenzee en de Zeeuwse Delta.

Nieuwe productielocaties (op de Noordzee) en nieuwe kweektechnieken (in de Oosterschelde) worden momenteel bestudeerd door de sector.

HOE KRIJGEN ZEELAND EN HET NIEUWE KABINET DIT SAMEN VOOR ELKAAR?

Deze uitdagingen vragen om een slimme toekomstgerichte samenwerkingsstrategie tussen Provincie, Waterschap en Rijk, om bijvoorbeeld op de juiste momenten zoet water af te vangen en op de juiste momenten dit in te zetten. De verduurzaming van de sector willen we met hulp van het Rijk doorzetten. Dat passende stikstofwetgeving hierbij aandachtspunt blijft is vanzelfsprekend. De uitdagingen van de visserijsector mogen ook niet worden vergeten. De sector heeft te maken met het ruimtebeslag op de Noordzee, de gevolgen van de Brexit, de aanlandplicht en het verbod op de pulsvisserij. Wij vragen de steun van het kabinet bij de noodzakelijke aanpassingen die de sector dient te doen, om zich aan te passen aan gewijzigde omstandigheden.

De schelpdiersector wil op korte termijn experimenteren met de kweek van mosselen in hangcultures op de Noordzee en de kweek van oesters op rekken in de Oosterschelde. Het gebruik van windparken voor schelpdierkweek is op termijn een interessante optie. Gelet op de bijdrage die een uitbreiding van de schelpdierproductie kan leveren aan de noodzakelijke eiwittransitie, vragen wij de medewerking van de overheid bij het vinden van geschikte ruimte voor deze ontwikkelingen en ondersteuning van de experimenten met kennis(ontwikkeling) en financiële middelen.

Het Overleg Zeeuwse Overheden (OZO) is een samenwerkingsverband waarin alle vijftien Zeeuwse overheden vertegenwoordigd zijn. Het doel van het OZO is een bestuurlijk overlegplatform te zijn voor een optimale en integrale behartiging van de strategische belangen van Zeeland. Samen met externe partijen werkt het OZO aan de interbestuurlijke opgaven van Zeeland. Het OZO trekt samen op in de Haagse en Europese lobby. Meer weten over het OZO? Bezoek de website samenzeeland.nl

Waterschap **Scheldestromen**

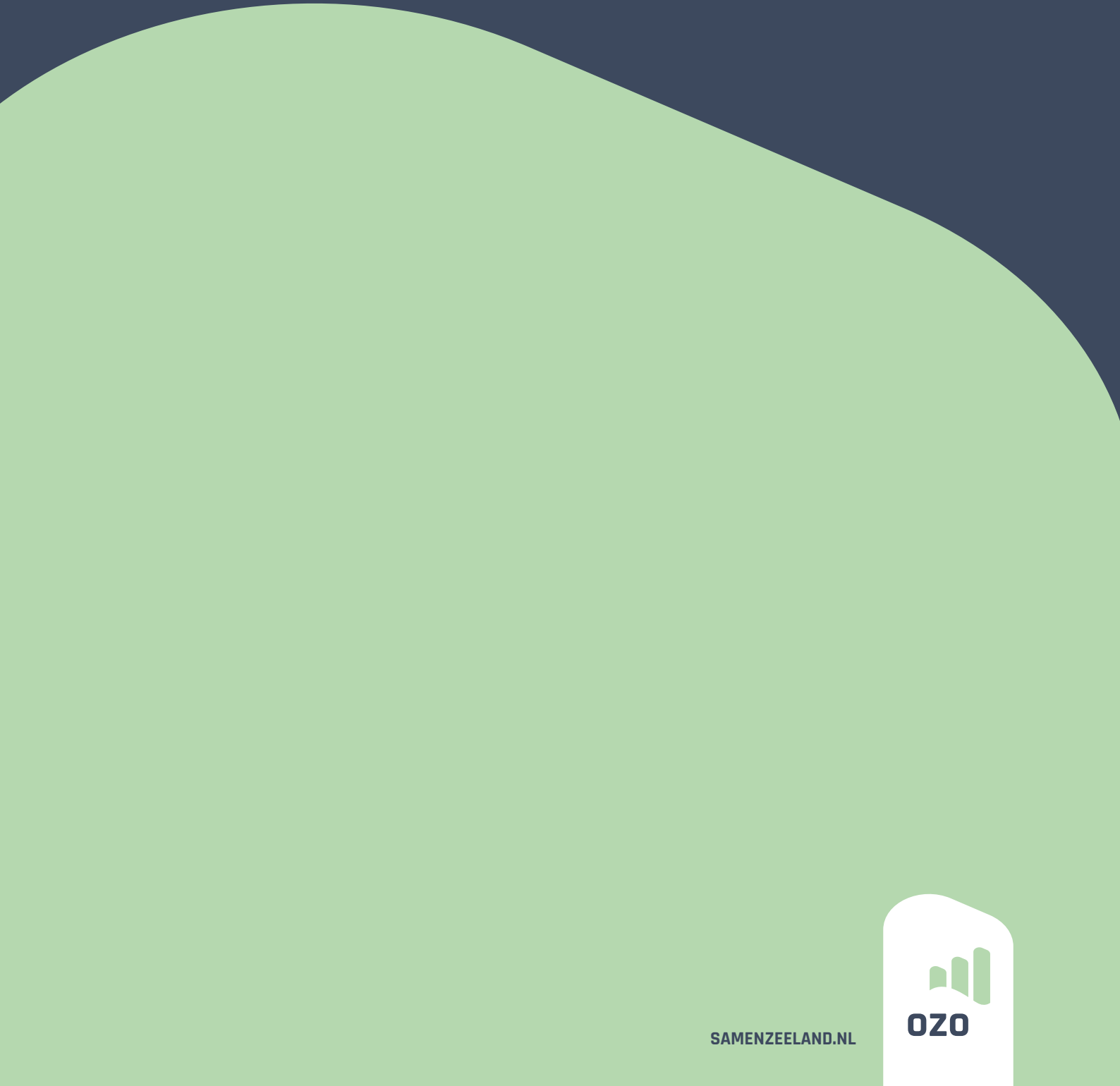
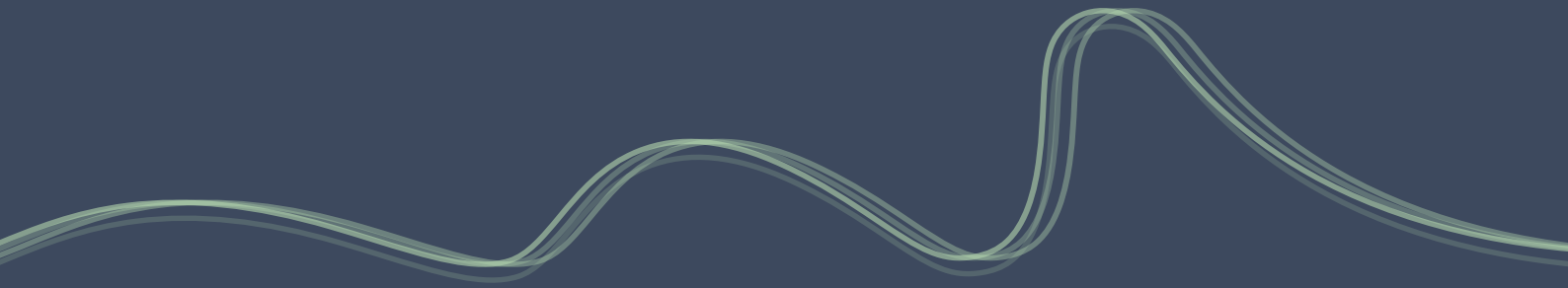
CONTACTGEGEVENS

Overleg Zeeuwse Overheden
Kanaalweg 1
4337 PA Middelburg
088 2461700
info@regiobureauzld.nl
www.samenzeeland.nl

COLOFON

Uitgave: Overleg Zeeuwse Overheden
Tekst: Overleg Zeeuwse Overheden
In opdracht van: Overleg Zeeuwse Overheden
Fotografie: Rem van den Bosch
Beeldbank Provincie Zeeland
Opmaak en print: Provincie Zeeland

SAMENZEELAND.NL

OZO